het geloof in Christus en de voorrechten van het verbond der genade aan die kinderen worden voorgesteld?

Zonder twijfel liggen hier moeilijkheden en de Christelijke onderwijzer zal overal, maar vooral hier met voorzichtigheid zijn weg moeten gaan. Toch geldt wel algemeen de overtuiging, dat elke school open moet staan voor de kinderen, die door de ouders met aanvaarding van den regel die voor deze bepaalde school geldt, vrijwillig aan die school worden toevertrouwd. In dat opzicht draagt elke school een min of meer evangeliseerend karakter. We zien zulke kinderen op onzen weg geplaatst. Ze worden voor ons voorwerpen van bearbeiding voor ons onderwijs en wij hebben niemand onkundig gelaten omtrent het karakter van ons onderwijs.

Ook in het handhaven van orde en tucht, in het gebruik van gebed en gezang handhaaft de school haar eigen karakter. Daarover heeft nu eenmaal de grondslag van de school haar beslissend woord gesproken. En zoolang de gelegenheid openblijft, eigen lijn te houden, kunnen we ruim wezen in onze ingewanden. Dan immers groeit de school door haar eigen kracht, niet om iets dat daar buiten ligt. Stel eens, dat een vader een jongen naar de Christelijke school zendt, omdat ze daar zoo goed leeren rekenen, dan kan men dien leerling toch aanvaarden, mits hij zich ook voorts aan den geheelen gang van zaken onderwerpt.

Wie wat van zijn eischen laat vallen, transigeert. Maar daarmee verliest dan ook de Christelijke school haar reden van bestaan. Daarom zullen wij stil voortarbeiden in de lijn van ons beginsel, zonder ook maar op een enkel punt te transigeeren. Meer dan twee derde deel van de kinderen van ons volk bezoekt de Bijzondere school. Dat schept een zware verantwoordelijkheid en wel juist op het punt van het beginsel, opdat wij niet blijken te vergeefs gearbeid te hebben.

Gr. G. MEIMA.

HET BOEK VAN DE WEEK

Verworpen Christendom.

I.

Verworpen Christendom, door Henri Bruning. — J. M. Meulenhoff, Amsterdam.

Over Bruning's boek „Verworpen Christendom" is in het Juninummer 1939 van het orgaan der S. S. R.: Libertas ex Veritate een zeer interessante bespreking te vinden. Er wordt in dit orgaan een gedachtenwisseling gevoerd over genoemd boek van protestantsche en van roomsch-katholieke zijde.

Het is onze bedoeling niet ons in deze discussie, die naar het zich laat aanzien nog niet ten einde gekomen is, te mengen. We willen nu alleen wijzen op de geheel verschillende manier, waarop dit boek door vertegenwoordigers van beide groepen ontvangen wordt.

Van protestantsche zijde wordt de verschijning van dit boek toegejuicht. Er klinkt blijdschap en vreugde op over het feit dat zulk een boek kon verschijnen, een boek waarin zoo diep en zoo grondig verschillende vraagstukken worden toegelicht en besproken. „Bruning's boek is een daad, die gericht is tegen het christendom, zooals het tegenwoordig maar al te vaak geleefd wordt — zooals wij het ook maar al te vaak leven — en daarom is het een tegen de „collectiviteit" gerichte daad, een explosie. De Christenheid kan niet leven zonder dat zulke theologische beseffen van tijd tot tijd doorbreken, op welke wijze dan ook. Zij moet zich daardoor tot de orde laten roepen, inzien, dat het haar levensbelang is, te luisteren. Het is een kans, die ze zich niet mag laten ontgaan." [1])

De vroegere praeses van de Unie van R.K. Studenten Vereen., lid van „Sanctus Thomas Aquinas", die van R.K. zijde het boek behandelt, is echter heelemaal niet zoo enthousiast. Hij brengt verschillende bedenkingen naar voren, die aan de verschijning van zulk een boek noodzakelijk verbonden zijn. Hij heeft er veel moeite mee om het getuigenis van Bruning in overeenstemming te brengen met de uitspraken van de roomsche kerk waarvan ook Bruning lid is. „De individueele theoloog kan, steunend op Schrift en overlevering, nieuwe gezichtspunten openen, steeds in overeenstemming met de uitspraken van de H. Kerk en rekening houdend met den communis consensus theologorum. De positie van den leek is in dezen echter zeer moeilijk, omdat hij makkelijk bij gebrek aan kennis van overlevering, kerkleer en communis consensus het contact met de traditioneele leer verliest. Zoo m.i. ook hier. Plaats voor Bruning's getuigenis is er, voor zoover het de christelijke waarheid beter doet begrijpen. Is dit op menig punt het geval, vele andere punten vragen nadere verduidelijking, en sommige herziening." [2])

Deze houding van roomsche zijde behoeft ons niet te verbazen. Bruning heeft in dit boek een serie uitspraken gegeven, die met de traditioneele roomsche kerkleer moeilijk of niet te vereenigen zijn. Hij steekt daarbij zijn meening niet onder stoelen of banken. Hij kiest zijn eigen weg en gaat zijn eigen gang. Er zit vaart in vele bladzijden van dit boek. Er komen hartstochtelijke uitspraken in voor; het is geschreven met bezieling in een taal en stijl, waarvoor men zeer groote waardeering kan hebben. Maar bij dit alles heeft Bruning toch dikwijls een meening voorgedragen, die zonder twijfel hevige critiek moet uitlokken.

We willen daar enkele voorbeelden van geven.

Bij de bespreking van Van Duinkerken's „Verscheurde Christenheid" komt Bruning tot de conclusie, dat Van Duinkerken een heel foutieve teekening gegeven heeft van den persoon en van het optreden van Maarten Luther. Wie Van Duinkerken's uiteenzetting gelezen heeft, kan volgens Bruning slechts tot de slotsom komen, dat men in Luther met het tegendeel van een groot man te doen heeft. Het schijnen de ketterijen, hervormingen en twistgedingen van een vervaltijd, waarin Luther een rol vervulde; zij schijnen een neergang, een einde, en niet een begin te beteekenen. Men leeft, zoo schrijft hij, met „dezen Luther in de onmiddellijke nabijheid van het „monnikje", wiens tragedie werkelijk niet veel meer geweest moet zijn dan het sinister verloop van een onmachtig ressentiment."

Hiertegen stelt Bruning dan zijn zienswijze.

„Luther was geenszins dat onbeteekenende monnikje, dat zich tusschen de Parijsche theologen een boertje uit het achterland gevoeld moet hebben. Calvijn, het door de katholieken van die dagen gehate en gevreesde intellect, had niet alleen veel eerbied voor Luther, maar erkende ook, dat de Augsburger Confessie geheel met zijn inzichten overeenstemde. Het lag dus stellig niet zoo voor het grijpen, dat Luther het bij het verkeerde eind had. Indien men recht wil doen aan dezen zoo lang verguisden hervormer, zal men niet slechts recht moeten doen aan de peripherie, maar aan de essentie van dit leven, aan datgene wat met zooveel haat, spot en misprijzen is verworpen geworden: zijn „dwaling". Men zal moeten erkennen, hoe zich juist hier deze gestalte in volle grootheid oprichtte, hoe ver hij hier de waarheid was binnen gedrongen. Maar dit erkennen is iets anders erkennen dan dat in iedere dwaling een waarheid schuilt. Het is erkennen wat in deze „dwaling" op ongemeen diepe en sublieme wijze waarheid geweest is, en hoe verleugend, ten overstaan van deze „dwaling" het denken en leven van de rechtzinnigen dier dagen was geworden. Met al zijn „dwalingen" incluis vertegenwoordigde hij een vele malen zuiverder bewustzijn dan de „orthodoxe" practijken van die dagen illustreerden." [3])

Vermoedelijk heeft Van Duinkerken echter eerder de meening van den doorsnee katholiek weergegeven dan Bruning.

Over de wereldlijke macht van de kerk is het oordeel van Bruning niet malsch. Van de machtspositie van de kerkvorsten is hij afkeerig, omdat er zoo groote gevaren voor het geestelijk leven aan verbonden zijn en de kerk haar eigenlijke roeping bij een begeeren en exploiteeren van deze functie uit het oog verliest. Men luistere slechts: „De droom van Gods glorie op aarde wordt maar al te vaak een droom van de glorie van de kerk op aarde, en deze laatste glorie beteekent maar al te vaak niet meer dan een machtige en geëerde positie tusschen de machtigen en geëerden dezer wereld. Hier begint het verre van denkbeeldige gevaar dat de Kerk, om deze positie te verwerven, het meest essentieele, het eenig waardevolle, het rijk Gods in de zielen, niet als het eenig essentieele, niet als het eenig waardevolle, telt. Een ander gevolg van dezen hang naar een machtspositie is, dat de Kerk zich blind staart op de massa, die onontbeerlijke voorwaarde voor het veroveren of behouden van macht. Vraagt het Rijk Gods heilige en eenvoudige Godsmannen, voor het veroveren of behouden van massa's moet men waarachtige en heilige Godsmannen maar al te vaak aan banden leggen, omdat zij evenmin als Christus, voor de massa acceptabel zijn. Ook moet men dan vooral beklemtoonen, niet wat Christus kwam vragen, maar wat de Kerk cultureel en maatschappelijk heeft te geven. Een aldus veroverde massa behoort dan wel aan de Kerk, maar niet aan het Rijk Gods. En zoo kan het gebeuren, — en gebeurt het inderdaad — „que nos succès nous jugent plus sévèrement que nos échecs". (Denis de Rougemont). [4])

D. H. M.

1) Pag. 174.

2) Pag. 179, 183.
3) Pag. 166, 169.
4) Pag. 35, 36. Vert.: dat onze overwinningen krasser tegen ons getuigen, dan onze nederlagen.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Eene Amerikaansche Synode in Zitting.

II.

De belangen van Calvin College en Seminary, gevestigd te Grand Rapids, behooren tot de zaken op de Synode behandeld. In het leven der Christian Reformed Kerken in Noord-Amerika hebben zij een importante plaats. De eenheid en de invloed van de groep gingen op en neer met de „School der Kerken". Reeds kort na den „Terugkeer" van 1857 begon de kleine groep te denken aan „eigene" opleiding. Nederland was destijds zoo ver af. Het laten overkomen van leeraars van daar eischte veel reisgeld. Niet elkeen der overgekomenen bleef loyaal aan de kleine „Ware Holl. Geref. Kerk" — zooals de titel was destijds — een terugslag op de uitspraak der Synode der Nederlandsche „Moederkerk". Ook andere factoren lieten zich gelden. En zoo kwam men "nolens volens" tot „eigen" opleiding. Eerst dienden als zoodanig Ds W. H. van Leeuwen, afkomstig uit de „Kerken onder het Kruis" en Ds R. Duiker. Later was Ds D. J. van der Werp de „leermeester" der jonge en oudere mannen die zich geroepen gevoelden om van de opleiding gebruik te maken. Ds van der Werp was, behalve „leermeester", herder en leeraar eener gemeente, en redacteur van „De Wachter". Hij was inderdaad een „man of the hour" — zooals we dat op het Engelsch zeggen betreffende menschen die groote diensten bewijzen ter gelegener tijd. Toen kanker dezen trouwen en stoeren arbeider nedervelde, (1876), was er een andere „man of the hour" om Van der Werp's plaats in te nemen. Ook hij diende eerst in drieërlei functie: pastor, redacteur, „leermeester". Er waren in bovengenoemd jaar zes „Nazireërs" — bijna allen reeds van mannelijken leeftijd — soms vaders van gezinnen. Daar men de vakken en studiejaren steeds vermeerderde en uitbreidde, kwam het, ook weer „nolens volens" tot de oprichting eener heusche „Theologische School" en wel in April 1876. De plaats dezer inrichting was Grand Rapids, en is zulks tot op dezen dag. Eerst vond men onderdak in de opperzaal van de Williams Str. „Chr. School". Eerlang kwam er een tweede „docent", zooals men nu de leermeesters noemde, en wel Ds G. K. Hemkes. In 1890 werd Dr Geerhardus Vos de derde docent en met hem werd de School zeer beduidend verbeterd. Vooral een flink uitgewerkte Dogmatiek werd zeer gewaardeerd. Vroeger gebruikte men Francken's „Kern", en Marck's bekende werk. De Vos' boek was vooral gebaseerd op het driedeelig dogmatisch werk van Chas. Hodge, dat als verdere lectuur was aanbevolen. Jammer dat Dr Vos' verblijf aan de Theol. School niet langer was. Hij vertrok naar Princeton Seminary in 1893.

Zijn vertrek was een inderdaad zwaar verlies, naar den mensch gesproken, en met alle respect voor hen die later tijdelijk de Dogmatiek enz. onderwezen.

Doch de curatoren deden hun best om de belangen der School te behartigen, in 1895 twee „leerkrachten" toevoegend aan het literaire departement. Die twee waren Klaas Schoolland, doctorandus in de letteren (Groninger Universiteit), en A. J. Rooks, die zijn graad van M. A. — magister artium — behaald had aan de Staatsuniversiteit van Michigan.

Drie jaren later stelde men het literair departement ook voor dames open. En sedert dien werd de uitbreiding der voormalige „Theologische School" in de oogen van buitenstaanders een soort „wonderboom". Reeds in 1893 kreeg men een eigen gebouw — op den hoek van Madison Avenue en Franklin Street — een „up to date" gebouw. En toen — inderdaad een wonder in veler oog, en wel in 1917, erlangde men niet minder dan „tien akkers", óók aan Franklin Street, maar meer naar den buitenkant der stad. En daar kwamen mettertijd gebouwen op die onze broeders van Kampen en Amsterdam met bewondering vervulien — en — soms, met — zal ik zeggen: „heilige jaloerschheid"? We moesten noodig eens een photo geplaatst hebben in „De Reformatie". Zou zulks mogelijk en welkom zijn, Dr Schilder?

Aan de Synode 1939 werd gerapporteerd dat er in dat jaar 131 studenten aan het College studeerden — dat was, zoo werd gemeld, 91 meer dan in Januari 1934.

Aan het Seminarie, zoo rapporteerde Prof. L. Berkhof, de president ervan, waren gedurende het laatste jaar elf studiosi (allen College graduates). In de eerste klas (Juniors) vier; in de tweede klas (Middlers) vier; en zeven in de hoogste klas (Seniors). Tezamen 35, heel wat minder dan enkele jaren geleden, toen men inderdaad vreesde, dat men een veel te grooten „overvloed" van candidaten zou erlangen. De arbeid eener z.g.n. „Emergency" committee heeft echter die vrees veelszins beschaamd gemaakt. En dit jaar werden er negen jonge mannen candidaat gesteld. Na examinatie door de Synode zelf — in sectievergaderingen. Natuurlijk ging vooraf examinatie onder leiding